

פועלת מתוך שליחות

רחל אלון-מרגלית,

חברת מושב נס הרים,

היא בתו הצעירה של

ג'ו אלון ז"ל, שנרצח

בוושינגטון בשנת

1973 ונסיבות מותו

לא ברורות עד היום •

בריאיין לעדינה בר-אל

היא מספרת על

פרויקט חינוכי שהיא

יזמה ומובילה להנצחת

שם אביה, בשיתוף עם

משרד החוץ הצ'כי,

וכן על כתיבה והוצאה

לאור של סיפורי חיים

עדינה בר-אל

// בעבר התפרסמה כתבה מפרי עטי תחת הכותרת "עצב קשור בסרט צבעוני" ובה ריאיון עם דליה גולדמן, בתו הבכורה של ג'ו אלון ז"ל. (ראו: "קו למושב", גיליון 1205, 28.10.2021). הכתבה זכתה להדים רבים, והנה לאחרונה קיבלתי הודעה מדליה, בה היא ממליצה לי לכתוב על אחותה רחל, שהיא לדבריה: "אישה מעניינת ורבת פעלים". בשיחתי עם רחל נוכחתי לדעת שהיא אכן פעילה מאוד וחדורת תחושה של שליחות המובילה אותה במעשיה.

ג'ו אלון ומשפחתו

מספרת רחל: "אמי דבורה היא ילידת תימן והגיעה לארץ עם משפחתה בשנת 1933. הם התגוררו ברחובות. סבי טיפל בפרדסים של כפר בילו. אמי למדה בבית ספר עממי ברחובות ואחר כך השלימה לימודיה בבית ספר ערב. היא התגיסה לאצ"ל ואחר כך סיימה קורס אחיות מעשיות." על אביה ומשפחתו היא מספרת: "סבי וסבתי פרידל וטקלה פלצ'ק היו חלוצים שעלו לפלשתינה מגרמניה ומצ'כיה. כאן נולד בנם

הבכור דוד בשנת 1925 ובנם הצעיר ג'ו (ג'וסף), אבא שלי, נולד בשנת 1929. ההורים התאכזבו מהמפעל הציוני וגם סבלו מפרעות כמו כל היישוב דאז. לכן החליטו לחזור לאירופה עם ילדיהם. הם הגיעו לצ'כוסלובקיה כאשר דוד היה בן חמש וג'ו פועט בן שנה. בשנת 1939 צורפו שני הילדים לקינדר טרנספורט' שארגן סר ניקולס וינטון, אשר הציל 669 ילדים מצ'כוסלובקיה והביאם לאנגליה. "בתקופת המלחמה היה אבי אצל משפחה נוצרית באנגליה", ממשיכה רחל לספר, "ואחיו דוד התגייס לבריגדה. בסוף המלחמה חזר אבי לפראג. הוא פגש בתחנת הרכבת את אחיו דוד. אז הם הבינו שהוריהם ניספו בשואה ושבתם לא שייך להם יותר. הם היו זמן מה יחד. ג'ו, אבי, החל ללמוד צורפות ואחר-כך הצטרף לקורס טיס באלומון, צ'כוסלובקיה, שאורגן מטעם צ'כוסלובקיה, אשר אהדה את הרעיון הציוני כשם שאהדה את היהודים מאות שנים קודם." ג'ו סיים קורס טיס בצ'כוסלובקיה ובשנת 1949 עלה ארצה כטיס. בארץ, בבית חולים סרווקה בבאר

שבע, פגש את רעייתו לעתיד דבורה, כשהוא בא לבקר חבר והיא עבדה שם כאחות. השניים נישאו בשנת 1954. "אימא הצטרפה לאורח החיים של אבא כטייס הקרב. אז זה היה מקובל בחיל האוויר, שהמשפחה נודדת בהתאם לתפקידי הבעל", מציינת רחל. "והמשפחה עברה עם אבי ג'ו להתגורר בכל הבסיסים בהם הוא שירת לאורכה של הארץ. כל בת נולדה ביישוב אחר" היא מחייכת, "דליה נולדה בעפולה כשאבי שירת ברמת דוד; יעל נולדה ברחובות כאשר אבי שירת בחצור - ואני נולדתי בבאר שבע, בשנת 1968, כשאבא שלי היה מפקד בחצרים." ואז הגיע המפנה הגורלי.

הרצח

בשנת 1970, אחרי שג'ו אלון סיים את תפקידו כמפקד בסיס חצרים שהיה בין מקימיו, הוא קיבל מינוי להיות נספח אווירי בשגרירות ישראל בווינגטון. המשפחה הצטרפה אליו למשך שלוש שנים. חודש לפני שהיה אמור לסיים את תפקידו שם, ביולי 1973, נרצח ג'ו אלון בפתח ביתו.

רחל אלון מרגלית - אפריל 2022. צילום: יותם בבאי

**לאחיותיי ולי יש
תחושה, שאם
אנחנו לא נפעל
לגילוי האמת, מדינת
ישראל לא תעשה
זאת... יכולות להיות
שתי אפשרויות.
האחת - המדינה
נבר יודעת מי רצח
אותו ולמה, ולכן אין
לה ענין לחשוף את
המידע הזה לציבור;
והשנייה - שהמדינה
עלולה להפסיד
הרבה מאוד במערכת
היחסים שלה עם
ארצות הברית"**

בית על הקרקע וקנינו משק במושב נס הרים, אליו עברנו בשנת 1997. בננו אביתר, בתנו עלמה ובננו הלל נולדו במושב נס הרים. רחל עבדה בתחילה כאדמיניסטרטורית במנהל מקרקעי ישראל ואחר כך עברה לניהול אדמיניסטרטיבי של עמותות. "אחרי השבר הגדול של רצח רבין, הוקמו כמה בתי מדרש לחיבור בין חילוניים לדתיים. עבדתי מעל שש שנים ב'קולות', שהוא בית מדרש פלורליסטי שחיבר בין התורה לחיים." בהמשך עבדה רחל ברשת שאיחדה 22 ארגונים, שעסקו בעזרה וחיזוק החוסן הנפשי של אנשים שחווים מצבי לחץ, משבה אי ודאות וחרדות - וזאת באמצעות לינוי רוחני. פרופ' מולי להד יצר מודל שנקרא גש"ר מאח"ד, שמתבסס על כמה עוגנים בהתאם לנטייתם של האנשים. ביניהם: מערכת תמיכה משפחתית, שימוש בדמיון, אמונה, תרגילי גוף ועוד. בין הארגונים היו כאלו שטיפלו במשפחות עם צרכים מיוחדים, אנשים חולים במחלות סופניות, אנשים שמתגוררים במקומות מסוכנים מבחינה ביטחונית ועוד. כדי שהמלווים הרוחניים יהיו מקצועיים, היה צורך להכשיר אותם. "כל ארגון כזה שלח נציג, מספרת רחל, "ואנחנו היינו ארגון גג שביקש לעשות אסדרה למקצוע המלווים הרוחניים, כדי שיהיו סטנדרטים מדויקים למי שמבקש לעסוק

ג'ו אלון, באדיבות דובר צה"ל

במקצועו. השניים נישאו בשנת 1994 והתגוררו זמן מה בירושלים. "אחרי שנולדה בתנו הבכורה נעמי חיפשנו

דבורה לא נישאה מחדש והשקיעה את כל כולה בגידול הבנות. רחל למדה בבית ספר יסודי ותיכון ברמת השרון. לאחר הלימודים התגייסה לחיל האוויר. בהתחלה היתה פקידת מבצעים ואחר כך קצינת חן. היא השתחררה בדרגת סגן. "אחרי הצבא נסעתי לטיול של שנתיים עם תרמיל על הגב, מספרת רחל. "התחלתי באוסטרליה שם פגשתי והתארחתי אצל המשפחה של אבא שלי - דודי דוד, שהיגר לשם, רעייתו איירין ובניהם. זו הייתה הזדמנות עבורי להדק את הקשרים עם משפחת פלצ'ק, משפחתו של אבי ז"ל. המשכתי את הטיול לניו זילנד, ארצות הברית ואירופה. כל זה לבד, לפני שזה היה מקובל כמו היום." רחל שבה ארצה ולמדה לתואר ראשון באוניברסיטה העברית בירושלים - ספרות עברית ופילוסופיה. היא והוסיפה לימודי תעודת הוראה לבתי הספר העל-יסודיים, כי אימה טענה שהיא חייבת שיהיה לה מקצוע. כשהייתה סטודנטית היא פגשה את רן מרגלית הירושלמי, דור שמיני בארץ, וטרינר

"אני הייתי קטנה ואני לא זוכרת הרבה מתקופה זו", אומרת רחל. "הייתי בת שנתיים וחצי כשהגענו לווינגטון, אבל אנגליה הייתה השפה הראשונה בה דיברתי. לאורך כל השנים אימי ניסתה לעקוב ולברוק אם חוקרים את הרצח ומי חוקר. שלושה חודשים אחרי הרצח פרצה מלחמת יום הכיפורים ואימי האמינה באמונה שלמה שזה קשור לרצח של אבא שלי; שהוא אולי נחשף בווינגטון למידע שלא היה צריך להגיע אליו. עכשיו, עם המחקרים העדכניים, ידוע שקדמו התראות רבות למלחמה, אבל ממשלת ישראל היתה שבויה באיזו שהיא קונספציה ולכן הופתעה." דבורה, רעייתו של ג'ו, נפטרה בשנת 1995. שלוש הבנות - רליה, יעל ורחל - עדיין נאבקות לגלות מי רצח אותו ולמה. וכן לברר מדוע מדינת ישראל לא פועלת כדי לפתור את התעלומה.

רחל: "בתאריך 18.3.2004 הגשנו בקשה לבג"ץ כדי לקבל את חומרי החקירה מארצות הברית ואת אלו שיש בארץ. אמנם קיבלנו חומר רב, אבל חלקו היה מצונזר. כלומר: חלק מהטקסט היה מכוסה וליד החלקים המחקרים היה כתוב, שלפי איזה סעיף בחוק האמריקאי לא ניתן לחשוף את הכתוב שם. לאחיותיי ולי יש תחושה, שאם אנחנו לא נפעל לגילוי האמת, מדינת ישראל לא תעשה זאת."

כאשר רחל נשאלת מהי הסיבה לכך, היא עונה: "יכולות להיות שתי אפשרויות. האחת - המדינה כבר יודעת מי רצח אותו ולמה, ולכן אין לה ענין לחשוף את המידע הזה לציבור; והשנייה - שהמדינה עלולה להפסיד הרבה מאוד במערכת היחסים שלה עם ארצות הברית." מסתבר שמושה דיין טען מיה, 24 שעות לאחר הרצח, כשעמד על קברו של ג'ו אלון, שזה היה מעשה של טרור ערבי. "אנחנו לא מאמינות לכך" אומרת רחל. "הרי רק אז נפתחה החקירה בארצות הברית, אז איך הוא היה בטוח בזאת. אבל לצערנו משה דיין קיבע את דעת הקהל בישראל בהכרזות, שטרוריסטים ערכים רצחו אותנו, וכי מדינת ישראל תרדוף אותם בכל מקום שישתתרו בו - ולא כך פעלה המדינה."

פעילה ללא הפסקה

דבורה האלמנה ושלוש בנותיה חזרו ארצה והתגוררו בשיכון טייסים בשכונת נווה רום א' ברמת השרון.

ג'ו אלון ושלוש בנותיו בארצות הברית. אלבום פרטי

**רחל אלון-מרגלית
על הקמת "תכנית ג'ו"
אלון לקירוב לבבות":
"אמרתי שאני חייבת
לעשות משהו - גם
להחזיר למולדתי
השנייה צ'כיה את מה
שנתנה לי ולמשפחתי,
וגם לקדם את
הערכים ההומניסטיים
שמחברים את
האנושות, לדעתי"**

מימין לשמאל: מוטי הוד, יצחק רבין, ג'ו אלון, משה דיין. אלבום פרטי

משפחתו בעבר ובהווה. החוויה הזו בעצם מילאה לי בפעם הראשונה חלק מהבור הענק שנוצר בעקבות קטיעת השורשים מאבא שלי, היא מסכמת. כאשר רחל שבה ארצה היא החליטה שעליה לעשות משהו בעקבות מה שעברה בצ'כיה. "אמרתי שאני חייבת לעשות משהו - גם להחזיר למולדתי השנייה צ'כיה את מה שנתנה לי ולמשפחתי, וגם לקדם

לשנות את הזווית ולהתמקד ביש. וכך היה." ואכן במשך כל החודש הרגישה רחל בצ'כיה כבת בית: "הצ'כים מאוד דומים לישראלים, היא אומרת. הם מאוד חמים. המורים שלי היו נפלאים. היו שם תלמידים מדרום אמריקה, מקנדה, מארצות הברית, מאירופה וגם ממדינות ערב. כל אחד סיפר בעדינות רבה על עצמו ועל

תכנית ג'ו אלון לקירוב לבבות
מוכן שחיי המשפחה, האם ובנותיה, התנהלו בצל רצח האב. בנוסף למאבק לגילוי האמת, הקימה רחל בשנת 2018 את "תכנית ג'ו אלון לקירוב לבבות". על הולדת הרעיון היא מספרת: "זה היה בעקבות חוויה אשר שינתה את חיי. ממשלת צ'כיה הציעה לצאצאי אזרחים צ'כים לשעבר ללמוד צ'כית בקורס קיץ. הקורס, במסגרת אוניברסיטת צ'ארלס, היה בתנאי פנימייה - וכך שהיתי במשך חודש בארץ בה חי אבי כנער ובה הוכשר להיות טייס. הייתי בעיירה קטנה וקסומה שנקראת דוברושקה עם 56 אנשים מכל העולם, שיש להם שורשים צ'כיים." "היומיים הראשונים היו מאוד קשים", היא מעידה. "זו היתה הפעם הראשונה שביקרתי בצ'כיה. כבר באוטובוס, בדרך מפראג לעיירה הקטנה הזו, הבטתי בנוף ותהיתי לעצמי אם פה באפרים האלה או ביערות האלו התחבאו יהודים, ואולי פה אבא שלי עבר. למרות שהשפה הדהדה בצורה נעימה, הייתי בתחושה שאני הולכת ונחנקת. ואז לקחתי את עצמי לשיחה ואמרתי: 'רחל, במשך הרבה מאוד שנים את למדת להתמודד עם החלל, עם האין. תנסי עכשיו לראות אם את יכולה

יחזקאל מרגלית ז"ל, שהיה נהג אוטובוס מוכר ומוערך כאדם טוב ולבבי. מאז אני עוסקת בזה. עד עתה הוצאתי לאור כשישים סיפורי חיים, מספרת רחל. "אני רואה בזה שליחות וזכות גדולה, היא מציינת. על דרך עבודתה היא מספרת: "אני באה אל האנשים הביתה, שומעת את סיפוריהם, מכוונת אותם קצת בשאלותי אם צריך, שואלת על אירועים משמעותיים בחייהם. אני מקלידה מה שהם מספרים ומצרפת תמונות ומסמכים שיש ברשותם. לאחר מכן אני עוברת עם גרפיקאית ומוציאה לאור את הספרים בהוצאה הפרטית שהקמתי - 'הוצאת תפרים'. הספרים הם בכריכה קשה, בתפוצה לא גדולה, בעיקר עבור בני משפחה וחברים של המרואיין. עותק מכל ספר נשלח לספרייה הלאומית למשמרת. מסתבר שרחל גם כותבת שירים. בשנת 2014 היא פרסמה בהוצאתה הפרטית את ספרה הראשון "שמיכה" ולפני כשנה פרסמה ספר שירה נוסף בשם "סוערת". רחל דירקטורית מן הציבור ב"מכון רימון" שבמועצה האזורית בני שמעון, זו שמפעילה את מרכז ג'ו אלון בנגב.

במקצוע חשוב זה. בתוך כל הפעילות הזו הספיקה רחל ללמוד לתואר שני בספרות עברית, במגמה להוצאה לאור באוניברסיטת בן גוריון בנגב. "למדנו, בין היתר, את ההיסטוריה של המו"לות, הפרסום באמצעים דיגיטליים, מה לבחור לפרסם או לתרגם וגם כתיבה יצירתית. שמענו הרצאות מראשי הוצאות ספרים, מעיתונאים וממתרגמים." כל זה הכשיר אותה לעיסוק העצמאי הבא שלה - הקמת הוצאה לאור פרטית ופרסום סיפורי חיים של אנשים.

פרסום סיפורי חיים

בגיל 45 התלבטתי אם להמשיך להיות שכירה או להיות עצמאית, מספרת רחל. "בשיחה אקראית עם חברה התלבטתי יחד איתה. ואז היא שאלה אותי: 'מה את אוהבת לעשות?' ואני עניתי לה: 'אני אוהבת לקרוא, אוהבת לכתוב ואני אוהבת אנשים'. ואז היא הציעה לי להעלות על הכתב סיפורי חיים של אנשים. באותו רגע ידעתי שזה בדיוק מה שמתאים לי, שאת זה בדיוק אני רוצה לעשות." הראשון שראיינה והעלתה על הכתב את סיפורו היה חמיה,

רחל (מימין) עם חברים מכל העולם בקורס קיץ בצ'כיה. אלבום פרטי

המשך מעמ' 28

משפחת מרגלית במושב נס הרים. אלבום פרטי

מוזיאון משואה לתקומה ביד מרדכי מזמין אתכם לבקר

בחוה"מ פסח בתאריכים הבאים

חוה"מ פסח 7/4/23, ט"ד ניסן תשפ"ג
חוה"מ פסח 9/4/23, י"ח ניסן תשפ"ג
חוה"מ פסח 10/4/23, י"ט ניסן תשפ"ג
ערב חג שני 11/4/23, כ' ניסן תשפ"ג

שעות הפתיחה:

בחוה"מ פסח בין השעות 9:00 - 16:00.
שעות ההדרכה: 9:00, 10:30, 12:00, 13:30, 15:00.

שעות הפתיחה:

ביום ו' 7/4/23 ובערב חג שני, יום ג' 11/4/23 בין השעות 9:00 - 13:00.
שעות ההדרכה: 9:00, 10:30, 12:00.

הכניסה לאתרים היא בחסות בנק הפועלים,

ללא עלות ומותנית בהצגת כרטיס כניסה אותו יש להנפיק דרך כניסה ישירה למערכת ואתר בנק הפועלים.

ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולנפגעי פעולות האיבה

25/4/23, ד' אייר תשפ"ג

ביום העצמאות

26/4/23, ה' אייר תשפ"ג

שעות הפתיחה: 10:00 - 13:00.

הכניסה חופשית - ללא תשלום הביקור אינו מודרך

לתיאום ביקור לקבוצות ניתן ליצור קשר עם מח' הזמנות
טל'. 052-6877491, מלי

את הערכים ההומניסטיים שמחברים את האנושות, לדעתה".
ואז היא הקימה את תכנית ג'ו אלון לקירוב לבבות, פרויקט חינוכי. מי שעזר לה לבנות את התכנית מבחינה פדגוגית הוא תומר בר, עליו אומרת רחל שהוא "איש חינוך מהמעלה הראשונה". התוכנית נתמכת על ידי משרד החוץ ה'צ'כי. הם התחילו להפעיל את התכנית עם שני בתי ספר, אחד בארץ ואחד בצ'כיה. שנה לאחר מכן אימצה את התכנית רשת "בראנקו וייס", ומספר בתי הספר הלך וגדל. המחזור הרביעי כבר כולל 6 בתי-ספר.

תיאור התכנית

התכנית מיועדת לתלמידי כיתות י' שמדברים אנגלית בבתי ספר בישראל ובצ'כיה, במסגרתה מתקיימים עשרה מפגשים: חמישה בכיתות האם וחמישה באון-ליין. בעת מפגשי האון ליין יושבת כיתה בישראל מול כיתה בצ'כיה. "וזה קרה לפני הקורונה" מציינת רחל, "אז השימוש באון ליין לא היה רגיל ונפוץ". בנוסף לכך יש ביקורים הדדיים. התלמידים הצ'כים באים לארץ בחודש דצמבר כדי ליהנות מהחורף הישראלי, והישראלים נוסעים לשם בחודש יוני. התלמידים הצ'כים מתארחים בבתי התלמידים הישראלים, כולנו נוסעים לטייל ברחבי ישראל, מספרת רחל, "ואנחנו מגלים גם לאורחים וגם למארחים הישראלים איזו מדינה מצוינת יש לנו".
רחל מונה את המקומות בהם הם מבקרים וקשה להאמין כמה הם מספיקים בשבוע אחד: "אנחנו מבקרים במוזיאון חיל האוויר בחצרים, ובבסיס חצרים בו אנחנו מתקבלים בזרועות פתוחות. מוכן שאנחנו מבקרים במרכז ג'ו אלון ליד קיבוץ להב ושם נפגשים עם נוער בדואי, שנמצא בתוכנית מנהיגות שנקראת 'כוכבי המדבר'. עוד אנחנו מבקרים במוזיאון 'אנו' ובמרכז פרס לשלום ולחדשנות בתל אביב. משרד החוץ מארח אותנו במרכז מש"ב בשפיים להדרכה בינלאומית בנושאי הקלאות. שם אנחנו לומדים מה ישראל עושה כדי לקדם העסקה

של נשים במדינות העולם השלישי, עזרתה בפיתוח חקלאות ובהישגים טכנולוגיים במדינות אלה. עוד אנחנו מבקרים בחיפה בגן הבהאים, ונפגשים עם הקהילה האחמדית שוחרת השלום. מוכן שלא מוותרים על ירושלים, מבקרים בכותל המערבי, בקארדו ובמוזיאון בהר הרצל. מקום חשוב הוא בית טרוזין שנמצא בגבעת חיים איחור, קיבוץ של יוצאי צ'כוסלובקיה. בו אנחנו מתעמקים בקהילה היהודית הצ'כית לפני השואה ובמהלכה".
"בקיצור" מסכמת רחל, "השבוע הזה הוא חוויה בלתי נשכחת גם לתלמידים הישראלים וגם לתלמידים הצ'כים. יש לזכור שצ'כוסלובקיה עזרה מאוד להקמת מדינת ישראל, זהו פרק שלא ידוע לכל הצעירים. אני חשה שיש לנו קשר כל יינתק, וזה בגלל שאבא שלי היה בין האנשים שקיבלו בצ'כוסלובקיה כלים להקים את מדינת ישראל, ובן גוריון ששלח את גולדה עם הכסף האמריקאי לרכוש מטוסים ונשק מצ'כוסלובקיה אחרי הקמת המדינה".
רחל נשמעת מאוד פטרויטית: "יש לנו במדינה כל כך הרבה הישגים, אשר במשך מעט מאוד שנים נעשו ונעשים בה פיתוחים לטובת אנשים ולטובת אנשי העולם כולו, אם זה פרויקטים טכנולוגיים, המצאות של ווייז, פרויקטים חקלאיים כמו עגבניות שרי, מערכת הטפטוף של 'נטפים'. אנחנו יכולים להיות אור לגויים ואני רוצה להראות את זה גם לצ'כים וגם לישראלים - ואת זה אני עושה באמצעות תכנית ג'ו אלון, שמתקיימת תחת המטרייה של בית טרוזין, מרכז חינוכי, מוזיאון וארכיון שהוקם על ידי שורדי גטו טרוזינשטאט. אני גאה להיות חלק ממרכז זה".
*לינק ל"הוצאת תפרים": <https://www.rachelalonbooks.com>
*לינק למרכז ג'ו אלון <https://joealon.org.il>
*לינק לתרומות לתוכנית ג'ו אלון לקירוב לבבות, דרך אתר בית טרוזין: <https://bterezin.org.il/%d7%aa%d7%a8%d7%95/%d7%9e%d7%95%d7%aa>